

ÖZEL EĞİTİM

*DUYGU ve DAVRANIŞ BOZUKLUĞU (DDB) OLAN
ÖĞRENCİLER*

DUYGU DAVRANIŞ BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER

- Özel Eğitim hizmetleri Yönetmeliği'ne göre (2006)
- *«Yaşına uygun olmayan, sosyal ve kültürel normlardan farklı duygusal tepki ve davranışlar göstermesi nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey»*
- IDEA'ya göre
- *«Zihinsel, duygusal ve sağlık ile ilgili nedenlere bağlı olmayan, sosyal etkileşim ve iletişim kurmada sorunlar yaşama, toplum tarafından onaylanmayan davranışlarda bulunma genel olarak mutsuz huzursuz olma durumu içinde olma ve yaşadığı bu problem durumlarla ilgili fiziksel belirtiler gösterme ve korkulara sahip olma»*

DUYGU DAVRANIŞ BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER

- *Problemlerin yaş, kültür ve etnik normlardan farklılık göstermesi*
- *Okulda sergilenen duygusal ve davranışsal tepkiler*
- *Problemlerin eğitim performansı üzerinde olumsuz etkisinin olması*
- *Problemlerin strese yönelik beklenen ya da geçici bir tepkiden daha fazla olması*
- *Problemlerin okulunda dahil olduğu en az iki farklı ortamda süreklilik göstermesi*
- *Bozukluğun bireysel sağaltıma rağmen devam etmesi*
- *Bozukluğun diğer yetersizliklerle beraber görülme olasılığı*
- *Tüm duygu ve davranış bozukluklarını içermesi*

DSM 5'e göre sınıflandırma (klinik sınıflandırma)

- Depresyon bozuklukları
- Kaygı bozuklukları
- Takıntı-zorlantı bozuklukları
- Beslenme-yeme bozuklukları
- Dışa atım bozuklukları
- Uyku-uyanıklık bozuklukları
- Cinsellikle ilgili bozukluklar
- Yıkıcı, dürtü denetim ve davranım bozuklukları
- Madde ile ilgili ya da bağımlılıkla ilgili bozukluklar
- Kişilik bozuklukları
- Ruhsal bozukluklar
- Örselenme (travmatik) bozukluklar

Ampirik sınıflandırma

- İçe yönelim davranış bozuklukları
- Dışa yönelim davranış bozuklukları
- Problemlerin gelişim dönemlerine göre gelişim durumu
 - Temel eğitim: Okul öncesi ve ilkökul dönemi (0-8 yaş)
 - ilkökul-Ortaokul (Önergenlik/Eril dönem-9-12/13 yaş)
 - Lise (Orta Ergenlik ve Son Ergenlik Dönemi-14-18 yaş)

Nedenler

- Biyolojik faktörler
 - Zor mizaç
 - Genetik
 - Alkol alımı
- Aile ile ilgili faktörler
- Okul ile ilgili faktörler

Yaygınlık

- 2004-2005 yılları 40,050 kaynaştırma öğrencisinin 4103'ü (%10,3) DDB
- 2005-2006 %5,8
- 2008-2009 %30,2
- 2009-2010 %27,8
- 2010-2011 ilköğretim ve ortaöğretimdeki kaynaştırma öğrenci sayısı 92,355
- Bu çocukların 20,740'ı ilköğretimde bulunan DDB'li çocuklar; 5007'si ortaöğretimde bulunan DDB'li çocuklar

Özellikleri

- Davranışsal özellikleri
 - İçe yönelim bozuklukları: Kaygı, endişe, utanç, uyku bozuklukları, yalnızlık, kilo kaybı ya da aşırı kilo alma, ölüm, intihar, içe dönme, aşırı düşünceli olma
 - Dışa yönelim bozuklukları: Saldırganlık, öfke, kuralları reddetmek, zararlı alışkanlıklar, dürtüsellik, kavga, çeteler, çevreye zarar verme
- Bilişsel ve Akademik Özellikler

Eğitimleri

- Çocuđun bütün sosyal ortamları ile işbirliği içinde hareket etme
- Uygun eğitim ortamına yerleştirme
- Pozitif davranışları desteklemek
- rnek davranıřlara model olmak
- İlerlemenin her derecesinin takdir etmek
- Sürekli iletişim
- Davranış yönetimi
- Sosyal beceri đretimi
- Hobi edindirme
- Akran desteği

Dikkat edilmesi gereken diğer konular

- Cinsel ve fiziksel istismara uğramış çocuklar,
- Olumsuz çevre ve yaşam şartları olan çocuklar
- Dağılmış aile ya da tek ebeveynli çocuklar
- İhmal edilen çocuklar

ÖZEL EĞİTİM

ÜSTÜN ZEKALI ÖĞRENCİLER

TANIM

- **Üstün zekalı çocuklar:** genel ve zihinsel yetenekte, özel akademik yeteneklerde, yaratıcı veya üretken düşünmede, liderlik yeteneğinde, sanat yeteneğinde veya psikomotor yetenekte olağanüstü başarı gösteren veya potansiyel yeteneğe sahip olan çocuklardır (Marland Raporu).
- MEB tanımı ise:
- **Üstün yetenekli çocuk:** «zeka, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen çocuklar»
- ABD Üstün Zekalı Çocuklar Ulusal Derneği tanımı:
- Bir ya da daha fazla alanda olağanüstü performans gösteren veya olağanüstü potansiyeli olan birey.

ÜSTÜN ZEKA KURAMLARI

Çoklu Zeka Kuramı

Başarılı Zeka
Kuramı

Üçlü Halka Üstün
Zeka Kuramı

Çoklu Zeka Kuramı

- Gardner'ın ortaya attığı 8 zeka alanın yer aldığı kuram:
- *Dilsel zeka*; yazılı ve sözel dili kullanabilme kapasitesidir.
- *Mantıksal-matematiksel zeka*; mantık yürütme, analiz etme, problem çözme, araştırma kapasitesidir.
- *Görsel-uzamsal zeka*; imgelerle ve üç boyutta düşünebilme, nesnelere zihinde görebilme kapasitesidir.
- *Müziksel zeka*; ses, nota ve ritimleri tanıyabilme, ayırt edebilme ve yeniden yorumlayabilme kapasitesidir.
- *Bedensel-kinestetik zeka*; vücut dilini, uzuvları kullanabilme kapasitesidir.
- *Kişiler arası zeka*; başka bireyleri tanıyabilme, duyguları, davranışları anlama, etkili iletişim kurma, nabza göre şerbet verme kapasitesidir.
- *İçsel-kişisel zeka*; kişilerin kendi duygu, düşünce, yargı ve zihinsel dünyalarını tanıyabilme ve davranışlarını yönetebilme kapasitesidir.
- *Doğacı zeka*; canlı ve cansız nesnelere tanıyabilme, kavrayabilme ve sınıflayabilme kapasitesidir.

Başarılı Zeka Kuramı

- Stenberg'e göre zeka yaşadığımız çevreye uyum sağlayabilme, çevreyi değiştirebilme ya da uygun çevreyi seçebilmedir.

ANALİTİK ZEKA

- Fikirleri, sorunları, olayları ya da durumları analiz edebilme, kritik edebilme, nede-sonuç ilişkileri içinde karşılaştırabilme kapasitesidir.

YARATICI ZEKA

- Yeni düşünceler üretebilme, çok sayıda ve değeri olan fikirler üretebilme, özgün davranabilme, problemlerin varlığını fark edebilme.

PRATİK ZEKA

- Gerçek yaşam problemlerini, ekonomik, ergonomik ve akılcı yollarla çözebilme ve fikirlere uygulama alanı bulabilme kapasitesidir.

Üçlü Halka Üstün Zeka Kuramı

- Renzulli'e göre zeka ortalama üstü genel ve özel yeteneğin, yaratıcı yeteneğin ve motivasyonun etkileşimi ve beraber çalışmasıdır.

Emergenik Kalıtım ve Epigenik Gelişim Kuramı

- Emergenik kalıtım bileşeni, üstün zekanın genetik kaynağını açıklamakta; epigenik bileşen ise üstün zekanın gelişimsel özelliklerini açıklamaktadır.

ERKEN ÇOCUKLUK YILLARINDA ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUK

Bebeklikte Üstün Zeka

Doğumu takip eden ilk aylarda; uzun dikkat süresi, az uykuya ihtiyaç, aktiflik, bakıcıyı tanıma, ona gülümseme, gürültüye karşı tepki, hızlı öğrenme, dil gelişimini başlaması, kitaplara olağanüstü ilgi, meraktan dolayı aşırı soru sorma, uyaranlara karşı tepkisel olma gibi özellikler gösterirler.

Bu özelliklerden en azından dörtte üçünü bebeklik yıllarında sergileyen çocukların üstün zekalı olma olasılığı çok yüksektir. Yetenekli oldukları gibi utangaç ve içe dönük karakterler de olabilirler.

ERKEN ÇOCUKLUK YILLARINDA ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUK İlerleyen Yıllarda Üstün Zeka

Henüz 3-4 yaşlarında
iken ya da daha da
erken bir yaşta
okumaya başlama,
okuduktan kısa bir süre
sonra yazmaya başlama

Henüz 3-4 yaşında
basit aritmetik
problemleri çözebilme,
10 yaşından önce
müzik, matematik ve
yaratıcı yazın gibi
alanlarda yetişkin
performansı gösterme.

ERKEN ÇOCUKLUK YILLARINDA ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUK Deha Çocuklar

10 yaşına kadar ve öncesinde gösterilen yetişkin performansı deha çocukların en önemli özelliğidir. Özel yeteneklerini tamamıyla doğumla getirdikleri düşünülmektedir. 4 yaşında aristokratlara konser veren Mozart gibi.

Genel Özellikleri

- Gelişmiş dil,
- Okumaya ilgi,
- Gelişmiş bellek ve dikkat düzeyi
- Lider olma eğilimi
- Kolaylıkla kavram oluşturma,
- Kavramlar arasındaki mantıksal ilişkileri görebilme,
- Soyut düşünme,
- Geniş hayal gücü,
- Akıl yürütme,

Genel Özellikleri

- Toplumsal duyarlılık,
- Haksızlığa dayanamama,
- Karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini kestirebilme,
- Yüksek motivasyon, öğrenmekten zevk alma,
- Merak, sürekli gelişme arzusu,
- Gelişmiş ahlaki değerler,
- Tek düzelikten sıkılma,
- Dünya sorunlarına ilgi,
- Yalnız kalmaktan hoşlanma, aşırı duygusal tepkiler

Üstün Zekalı Çocukların IQ Düzeylerine Göre Sınıflandırılması

Birinci düzey çocuklar

İkinci düzey çocuklar

Üçüncü düzey çocuklar

Dördüncü düzey çocuklar

Beşinci düzey çocuklar

Üstün Zekalı Çocukların IQ Düzeylerine Göre Gösterdikleri Özellikler

BİRİNCİ DÜZEYDE ÜSTÜN ZEKA İŞARETLERİ-120-129 IQ

2 yaşından önce renkleri tanıma, 1,5 yaşından önce birçok kelimenin anlamını bilme, pür dikkat TV izleme, 3 yaşına kadar sayıları, harfleri öğrenme, 4 yaşında alfabeyi bilme, 5 yaşından önce okuma, 6 yaşında basit kitapları okuma

7 yaşına kadar okuma-yazma öğrenilmiş olur. Akranlarından 2-3 sınıf daha üst okuyabilirler. 7,5 yaşında bölümlü kitaplar okuyabilirler.

Çoğu 8 yaşına gelene kadar derslerin yavaş işlenmesinden, ders tekrarlarından dolayı sabırsızlık göstermeye başlar.

Üstün Zekalı Çocukların IQ Düzeylerine Göre Gösterdikleri Özellikler

İKİNCİ DÜZEYDE ÜSTÜN ZEKA İŞARETLERİ-130-135 IQ

Neredeyse hepsi 6-12 aylıkken yönerge ve soruları anlar, 15-18 aylıkken kelimeleri bilir, renkleri tanır, 2 yaşına kadar üç kelimeli cümleler kurar. 12-20 aylıkken sayıları tanır.

3-4 yaşlarında harfleri kelimeleri, sayıları yazar, 4-5 yaşlarında fen bilimlerine ilgi, 4,5 yaşında bilgisayar kullanma,

Çoğu 5 yaşına gelen kadar sayıları sayar, sayılar konusunda bazı temel gerçekleri öğrenir.

Üstün Zekalı Çocukların IQ Düzeylerine Göre Gösterdikleri Özellikler

ÜÇÜNCÜ DÜZEYDE ÜSTÜN ZEKA İŞARETLERİ-136-140 IQ

Çoğu doğumda hemen sonra çevreyi algılar, 1 yaşından önce kitaplara ilgi gösterir, 6 aylıkken ne konuşulduğunu anlar, 10 aylıkken kitap sayfalarını kendi çevirir.

15-18 aylıkken renkleri bilir, 20-44 aylıkken levhaları okuyabilir, 15-24 aylıkken dörtten fazla kelimeli karmaşık cümleler kurar.

17-24 aylıkken tüm alfabeyi öğrenir. 2,5-3 yaşlarında iken harfleri, rakamları öğrenirler. 3-4 yaşında bilimsel olaylara ilgi, 5 yaşında okuma-yazma, 6 yaşında zevk almak için kitap okuma.

Üstün Zekalı Çocukların IQ Düzeylerine Göre Gösterdikleri Özellikler

4

DÖRDÜNCÜ DÜZEYDE ÜSTÜN ZEKA İŞARETLERİ-140 ve üstü IQ

3-4 aylık iken, kitaplar favori alanları olur, 6 aylıkken yönerge alırlar, 5,5-9 aylık kelime telaffuzu, 12-15 aylıkken sayıları, renkleri tanıma

15-22 aylıkken alfabeyi öğrenme, 2 yaşından önce okunan kitapları ezberleyebilme, 15-24 aylıkken karmaşık cümle kurma

3-4 yaşında atlayarak sayma, 3 yaşında gerçek dışı şeyleri sorgulama, 3,5-4,5 yaşında kitap okuma, 6 yaşında 2 ile 5 yıl daha üst düzeyde okuma

Üstün Zekalı Çocukların IQ Düzeylerine Göre Gösterdikleri Özellikler

BEŞİNCİ DÜZEYDE ÜSTÜN ZEKA İŞARETLERİ

3-4 aylık iken, kitaplar favori alanları olur, 6 aylıkken yönerge alırlar, 5,5-9 aylık kelime telaffuzu, 2 yaşında yetişkin gibi konuşma

10-14 aylıkken harfleri, sayıları tanıma, 18 aylıkken müzikal yetenekleri belirir

2 yaşında atlayarak sayma, 3 yaşında gerçek dışı şeyleri sorgulama, 3,5-4,5 yaşında kitap okuma, 4 yaşında soyut matematik öğrenirler, 6 yaşında 6 sınıf üst düzeyde okurlar.

ÜSTÜN ZEKALI ÖĞRENCİLERİN TANILANMA İLKELERİ

- Yarar: tanılama öğrenci için yararlı olmalıdır.
- Bilimsellik: tanılama bilimsel yöntemleri temel almalıdır.
- Kapsamlılık: farklı türde yetenek profillerini tanılayabilmelidir.
- Eşitlik: tüm öğrenciler tanılama sürecinden geçme hakkına sahip olmalıdır.
- Erken tanı: tanılamalar olabildiğince erken başlamalıdır.
- Süreklilik: yılda en az bir defa tanılama işlemi yapılmalıdır.
- Uygun araç: tanılamada kullanılan araçlar amaç ve içerikle uygun olmalıdır.
- Ortak karar: tanılama bir ekip ya da komisyon tarafından yapılmalıdır.

Tanılama Sürecinin Aşamaları

Tarama/Aday Gösterme

- Öğrenci hakkında bilgi toplanır. Yetenek ve IQ testleri yapılır. Bireysel özellikleri belirlenir. Üstün zeka dereceleme ölçeği kullanılır.

Test Aşaması

- Grup zeka veya bireysel zeka testi yapılır. Başarı, zeka, yaratıcılık, yetenek gibi alanlarda test uygulanır. Öğrenci ürünleri dosyalanır.

Karar Alma

- Bireysel özellikler belirlendikten sonra komisyon tarafından değerlendirme yapılır. “programa kabulü uygundur” ya da “programa kabul koşullarını karşılayamamıştır” şeklinde bir karara varılır.

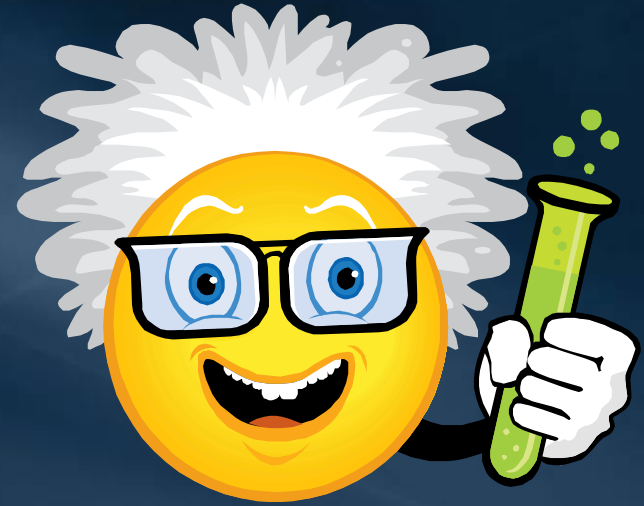
Tanılamada kullanılan araçlar

- Wechler Zeka Testi
- Stanford-Binet Zeka Testi
- Raven İlerlemeli Matrisler Testi
- Yaratıcılık testleri
- Yetenek testleri
- Aday gösterme formları

ÜSTÜN ZEKALI ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMLERİ

Yerleştirme/Gruplama

- *Okul içinde okul*
- *Özel okul*
- *Tam özel sınıf*
- *Kısmen özel sınıf*
- *XYZ gruplaması*
- *Derleme sınıf*
- *Derse dayalı yeniden gruplama*
- *Hızlandırılmış sınıflararası sınıf*
- *Kaynak odası*
- *Sınıf içi benzer yetenek grupları*
- *Sınıf içi karışık yetenek grupları*
- *Sınıf içi çok düzeyli gruplar*

Okul İçinde Okul

✓ Özellikle öğrenci sayısı az olan ve birbirine yakın okulların bulunduğu şehirlerde ve öğrenci sayısı çok fazla olan büyük okullarda uygulanması uygun bir modeldir.

✓ Öğrenci sayısı az olan okullarda birkaç üstün zekalı öğrenci için eğitim uygulamaları yapmak yerine, bu öğrencileri merkezi bir okulda toplayarak eğitimlerini burada vermek daha ekonomiktir.

Özel Okul

- ✓ Tam zamanlı ve homojen gruplamanın en seçkin örneğidir.
- ✓ Çünkü bu tip okullara sadece üstün zekalı öğrenciler kabul edilirler ve tüm eğitimlerini bu okullarda alırlar.

Tam Özel Sınıf

✓ Aynı sınıf düzeyinden üstün zekalı öğrencilerin oluşturduğu tam zamanlı ve homojen bir gruplama türüdür.

✓ Eğer yeteri kadar öğrenci varsa her bir sınıf düzeyi için özel bir sınıf oluşturulabilir.

Kısmen Özel Sınıf

✓ Tam özel sınıf gibi aynı sınıf düzeyinden üstün zekalı öğrencilerin oluşturduğu homojen gruplama türüdür.

✓ Ancak bu öğrenciler bazı akademik dersleri (matematik, fen gibi) özel bir sınıfta alırken, diğer dersleri normal sınıfta alırlar.

XYZ Gruplaması

✓ Öğrencilerin akademik başarılarına veya yetenek düzeylerine göre belirli kurlara ayırarak, diğer bir deyişle XYZ gruplarına dağıtılarak farklı sınıflarda eğitim almalarıdır.

Derleme Sınıf

- ✓ Pratikte öğrencilerin belirli bir sınıfı yoktur ama resmiyette vardır. öğrencilerin hangi sınıfta, hangi dersi alacağı yetenek düzeylerine ve başarı seviyelerine göre belirlenir.
- ✓ Örneğin kağıt üzerinde 5. sınıf öğrencisi olan, 6. ve 7. sınıftan dersler alabilir.

Hızlandırılmış Sınıflararası Sınıf

- ✓ Tam zamanlı gruplama olması bakımından tam özel sınıflara, farklı düzeylerden üstün zekalı öğrencilerden oluşması bakımından da derse dayalı gruplamalara benzer.
- ✓ Ancak bütün dersleri aynı sınıfta alırlar.

Kaynak Odası

✓ Öğrenciler haftada bir veya birkaç kez normal sınıflarından alınarak ayrı bir sınıfta ya da okul binası içinde bir odada diğer üstün zekalı öğrencilerle birlikte zenginleştirilmiş eğitimlere katılırlar.

Sınıf İçi Benzer Yetenek Grupları

- ✓ Öğrencilerin bazı derslerde yetenek düzeylerine göre küçük gruplara ayrılarak benzer yetenek profiline sahip öğrencilerin aynı gruplara yerleştirilmesidir.

Sınıf İçi Karışık Yetenek Grupları

✓ Öğrencilerin yetenek düzeylerine bakılmaksızın bazı derslerde bazı etkinlikleri yapmak üzere kendi isteklerine ya da öğretmen tercihlerine göre 3-5 kişilik gruplar ayrılmasıdır.

✓ Bu gruplamada zayıf yanları olan öğrencilere akran desteği ve işbirliği ön plana çıkar.

Sınıf İçi Çok Düzeyli Gruplar

- ✓ Bir tür karışık yetenek gruplama türüdür.
 - ✓ Grup üyeleri rastgele ya da kurayla belirlenmez.
- ✓ Öğretmenler, öğrencileri belirli düzeylere ayırarak her gruba bir üst düzey, birkaç tane ortalama ve bir de düşük performans yerleştirir.
- ✓ Bu gruplarda tembel öğrenciler kamufle olurlar.

Üstün Zekalı Çocukların Eğitimi

Hızlandırma

- Birinci sınıfa erken başlatma
- Sınıf atlama
- Ders atlama
- Dersi okumadan sınava girme
- Üniversiteden bazı dersler alma
- Üç yıllık ders programını iki yılda tamamlama
- Üniversiteye erken kabul edilme

Üstün Zekalı Çocukların Eğitimi

Zenginleştirme

- Bağımsız çalışma ve araştırma projeleri
- Kültürel ve bilimsel alanlara ve mesleki kuruluşlara geziler
- Cumartesi programları
- Sınıfta veya okulun kaynak odasında oluşturulan öğrenme merkezleri
- Yaz eğitim programları ve yaz kampları
- Müzik, sanat, dil, bilgisayar ve yaz kursları
- Yaratıcı sorun çözmeyi geliştiren programlar

Üstün Zekalı Çocukların Eğitimi

Zenginleştirme

- Edebiyatla tanıştırmak; tartışma ve yorum becerilerini desteklemek üzere düzenlenmiş programlar
- Çeşitli yarışma ve münazaralar
- Değişikliklerle baş edebilmek, değişimleri gerçekleştirebilmek için olumlu tutum geliştirmeye yönelik destekler
- Sosyal iletişimi, günlük yaşamı destekleme
- Araştırma becerilerini destekleme

Türkiye'de Üstün Zekalı Çocukların Eğitimi

- Enderun mektebi
- Köy enstitüleri (1940)
- Fen liseleri (1962)
- Özel üst sınıflar (1964)
- Anadolu liseleri (1970)
- Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (1989)
- Bilim Sanat Merkezleri (1993)
- 573 sayılı KHK

Türkiye'de Üstün Zekalı Çocuklara Eğitim Veren Bazı Kurumlar

- Beyazıt İlköğretim Okulu
- Üstün Yetenekliler Eğitimi Programları (ÜYEP)
- BİLSEM -88